

Järfälla kommun
info@jarfalla.se

2017-11-02
Dnr 400-2016:6992

Rektor
Mariella.augustsson@jarfalla.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av garanterad
undervisningstid i gymnasieskolan vid Järfälla
gymnasium i Järfälla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av garanterad undervisningstid i gymnasieskolan. Syftet är att granska skolhuvudmäns och skolors arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden¹. Granskningen är avgränsad till fyra nationella gymnasieprogram; två högskoleförberedande program (naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet) och två yrkesprogram (el- och energiprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet). Varje skola behöver inte ha alla fyra gymnasieprogram, men minst ett av de högskoleförberedande programmen och ett av yrkesprogrammen.

Granskningens syfte besvaras genom nedanstående frågeställningar:

1. Hur arbetar huvudman och rektor för att skapa tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid?
2. Utifrån vilka överväganden och med vilka marginaler planeras och schemaläggs elevernas undervisningstid så att de får minst den garanterade undervisningstiden?
3. I vilken utsträckning sker en regelbunden uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid under terminen?
4. Kompenseras eleverna för undervisning som inte genomförs?

Granskningen genomförs i 25 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Järfälla gymnasium ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Järfälla gymnasium den 13 – 14 september 2017. Besöket genomfördes av Andreas Leo och Hanna Sjögren. Intervjuer med elever, schemaläggare, lärare, rektor och representanter för huvudmannen har genomförts.

Järfälla gymnasium är en gymnasieskola med Järfälla kommun som huvudman. På skolan finns tre av de gymnasieprogram som är aktuella för granskningen; el- och energiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Läsåret 2017/18 går totalt 159 elever på el- och energiprogrammet, 237 elever på naturvetenskapsprogrammet och 83 elever på samhällsvetenskapsprogrammet.²

¹ Enligt 16 kap. 16 § skollagen har elever på yrkesprogram rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid).

² Enligt uppgift från rektorns verksamhetsredogörelse.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat och bedömt som mest prioriterade inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektors arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden behöver utvecklas i flera avseenden.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens beslut om elevernas undervisningstid inte säkerställer att eleverna får den minsta garanterade undervisningstiden. Skolans mentorstid är inte att betrakta som undervisningstid, detta då den inte i alla avseenden uppfyller författningarnas definition av vad undervisning är. Hur mentorstiden faktiskt används varierar också stort inom de undersökta programmen.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannen och rektor inte säkerställt att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler. Kurser planeras och schemaläggs utan marginaler för att kompensera för undervisning som kan komma att ställas in. Det finns vidare en osäkerhet om planerad undervisningstid verkligen schemaläggs; detta då motstridiga uppgifter framkommer avseende hur mycket schemalagd tid som lärare har med eleverna.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektor inte följer upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Skolan genomför inte någon uppföljning av den genomförda undervisningstiden. Det gör att huvudmannen och rektor saknar kunskap om varje elev verkligen har fått den garanterade undervisningstiden.

Slutligen visar granskningen att det saknas gemensamma riktlinjer för att kompensera eleverna för undervisning som inte genomförts. Tanken är att lärare ska lösa detta individuellt och granskningen visar att detta sker i varierande grad. Det ges dock exempel på att om det har försvunnit väldigt mycket undervisningstid i en kurs har det kompenserats med mer undervisningstid i kursen under nästa termin.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Beslut av tillräckligt med undervisningstid

- Huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att beslut om elevernas undervisningstid (i form av timplaner) innebär att eleverna får den minst garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att Järfälla kommun inte säkerställt att beslut om elevernas undervisningstid (i form av timplaner) innebär att eleverna får den minst garanterade undervisningstiden.

Dokument som skolan skickat till Skolinspektionen visar att fem av sex program har en timplan som inte når upp till den garanterade undervisningstiden. Utöver den av rektorn beslutade tiden planeras timmar in för mentorstid, nationella prov och temadagar, vilket skolan räknar in i undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att mentorstiden inte kan betraktas som undervisning i alla avseenden och för alla elever inom de undersökta programmen. I granskningen framkommer att kvaliteten på mentorstiden skiftar, att mentorstiden ibland ställs in och att det finns en osäkerhet huruvida tiden ska betraktas som undervisning eller ej. Mentorstiden ryms med fördel under begreppet utbildning i likhet med gymnasieutredningens skrivning.³

Genomförandet av nationella prov ingår inte enligt Skolinspektionens ställningstagande i undervisningstiden och ska därför planeras utanför elevernas garanterade undervisningstid.⁴ Skolan planerar endast in enstaka temadagar för eleverna under deras gymnasietid och därmed en liten andel undervisningstid.

³”Begreppet utbildning är som nämnts ett vidare begrepp än undervisning och kan, vilket framkommit i beskrivningen av införandet av den minsta garanterade undervisningstiden, omfatta sådan verksamhet som äger rum t.ex. vid utflykter eller olika former av praktik. Det kan också handla om t.ex. introduktion till gymnasieskolan, friluftsverksamhet läxhjälp, mentorstid, studie- och yrkesvägledning och elevens egna studier.” (SOU 2016:77 *En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning*, s. 322)

⁴ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid

- Huvudmannen och rektor behöver säkerställa att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ha möjlighet att få den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att schemaläggning av elevernas undervisningstid inte sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ha möjlighet att få den garanterade undervisningstiden. Granskningen visar att huvudmannen inte försäkrar sig om att det som beslutats och planerats för eleverna också blir den genomförda undervisningstiden. När undervisningstimmarna schemaläggs finns inga marginaler för schemabrytande aktiviteter, nationella prov eller att lektioner ändras. Vidare framkommer att den schemalagda undervisningstiden inte utgår från den planerade undervisningstiden. Exempel finns på att lärares schema innehåller mindre tid än vad schemaläggare uppger att hen lägger ut.

Granskningen visar vidare att det finns schemalagd tid som inte går att genomföra eller som försvinner. Exempelvis är avslutningsdagar och studiedagar schemalagda med lektioner och det finns i schema även lektioner efter det att eleverna slutat vid skolan. Risk finns även för att eleverna inte får sina 15 veckor APL då vissa dagar under APL-perioden är helgdagar. Utöver detta försvinner den undervisningstid till att genomföra nationella prov, till raster som läggs in i samband med längre lektionsspass och som inte finns utlagda i schemat, till lektioner som avslutas tidigare än vad som är schemalagt och till att lektioner är schemalagda i samma lektionssal utan rast emellan.

Uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid

- Huvudmannen och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som hen har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektor behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte följer upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts och erbjudits eleverna samt att det saknas rutiner för att redovisa hur varje elev fått sin garanterade undervisningstid.

Granskningen visar att varken huvudmannen eller rektorn följer upp elevernas genomförda undervisningstid. Rektor och schemaläggare uppger att en löpande uppföljning sker utifrån signaler som kommer in till skolledningen, men det finns inget system för bokföring av genomförd undervisningstid. Granskningen visar att lärarna registrerar elevernas närvaro, men uppger att det inte sker någon uppföljning av den genomförda undervisningstiden. Det gör att huvudmannen och rektor saknar kunskap om varje elev verkligen har fått den garanterade undervisningstiden och därför inte kan vidta åtgärder.

Av gymnasieförordningen framgår att huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid.⁵ Granskningen visar att det inte finns några rutiner för att göra denna redovisning och varken huvudmannen eller rektor kan redovisa om varje elev fått sin garanterade undervisningstid.

Enligt skollagen ska varje huvudman på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska ske av rektor på skolniveå.⁶ Av förarbeten framgår att skolhuvudmännen har en skyldighet att följa upp och att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som han/hon har rätt till.⁷ Uppföljningen bör göras kontinuerligt under terminen för att möjliggöra att åtgärder kan vidtas i tid i de fall elever riskerar att inte få den garanterade undervisningstiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 januari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske. Se bilaga 2.

⁵ 4 kap. 22 § gymnasieförordningen.

⁶ 4 kap. 3–6 §§ skollagen.

⁷ Prop. 1997/98:169 *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet*, s. 29. Se även betänkandet från *Gymnasieutredningen*, där framhålls bl.a. att uppföljning av undervisningstiden är en förutsättning för att kunna redovisa vilken tid som faktiskt har erbjudits eleverna. Redovisningen bör göras kontinuerligt, exempelvis i samband med avslutande av kurs. Av utredningen framgår vidare att den undervisningstid som eleven erbjudits inte behöver innebära samma sak som vilken undervisning eleven faktiskt deltagit i. Uppföljning av elevers frånvaro kan därmed inte ersätta uppföljning av den faktiska undervisning som har genomförts (SOU 2016:77 *Betänkande av Gymnasieutredningen*, s. 684).

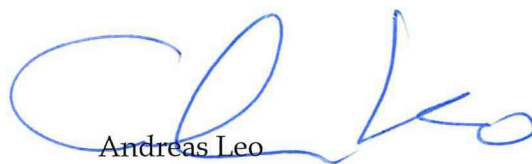
Därefter ska huvudmannen dessutom senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av vilka åtgärder som faktiskt vidtagits. Se bilaga 3. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, *Skolinspektionen Lund, Box 156, 221 00 Lund*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:6992) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto
Beslutsfattare

Andreas Leo
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/garanteradundervisningstid>

Bilaga 2**Mall för huvudmannens plan för åtgärder**

Huvudmannen ska senast den **15 januari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske.

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att beslut om elevernas undervisningstid (i form av timplaner) innebär att eleverna får den minst garanterade undervisningstiden.

Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Utvecklingsområde 2: Huvudmannen och rektor behöver säkerställa att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ha möjlighet att få den garanterade undervisningstiden.

Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Utvecklingsområde 3: Huvudmannen och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som hen har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektor behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Bilaga 3**Mall för huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder**

Huvudmannen ska senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av hur man arbetat för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna redovisning bör innehålla information om vilka åtgärder som vidtagits och vilken effekt de gett. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att beslut om elevernas undervisningstid (i form av timplaner) innebär att eleverna får den minst garanterade undervisningstiden.

Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:

Utvecklingsområde 2: Huvudmannen och rektor behöver säkerställa att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ha möjlighet att få den garanterade undervisningstiden.

Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:

Utvecklingsområde 3: Huvudmannen och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som hen har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektor behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter: